

важливим партнером нашої країни у питаннях європейської інтеграції, економічного співробітництва, а також державою, з якою традиційно існують тісні міжлюдські зв'язки, широкий культурний та туристичний обміни. І сьогодні Україна працює з Грецією над розширенням взаємовигідної співпраці між народами розвиваючи співпрацю в оборонній, політичній, економічній та гуманітарній сферах.

1. Зеленський зустрівся з президенткою Греції. URL: https://lb.ua/news/2022/11/03/534734_zelenskiy_zustrivsvya_z_prezidentkoju.html (дата звернення 07.02.2023).

2. Президент України провів зустріч з Президентом Греції. URL: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-ukrayini-proviv-zustrich-z-prezidentom-greciyi-78913> (дата звернення 07.02.2023).

3. Сергієнко Т.І., Куріс Ю.В. Консолідація українського суспільства в умовах військової агресії Російської Федерації проти України. *HUMANITIES STUDIES: збірник наукових праць* / гол. ред. В. Г. Воронкова. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Випуск 11 (88). С. 79-86.

4. Сергієнко Т.І. Економічне відновлення України після війни. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Перспективи сталого розвитку в умовах глобалізації в економічному, управлінському та інженерному аспектах»* / за ред. Макаренка А. П., Меліхової Т. О. Запорізький національний університет. Запоріжжя: ЗНУ, 2022. 348с. С. 43-45

5. УКРІНФОРМ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3385602-ukraina-rozvivatime-vzaemovigidnu-spivpracu-z-grecieu-mzs.html> (дата звернення 07.02.2023).

Світлана Слабко

кандидат юридичних наук

(Класичний приватний університет,
м. Запоріжжя)

ЯКІСНІ ЗАКОНИ – ПОТУЖНИЙ ЧИННИК ПОБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Розбудова будь-якої держави, у тому числі й України, супроводжується інтенсивною нормотворчою діяльністю на усіх рівнях функціонування держави, починаючи із законотворчості парламенту (в Україні – Верховна Рада України) і до створення локальних нормативно-правових актів місцевими органами.

Закон як нормативно-правовий акт вищої юридичної сили для того, щоб бути ефективним, має відповідати критерію якості. Якщо такий елемент ефективності права випадає, то застосування неякісного закону не зможе призвести до досягнення мети правової держави. Прийняття неякісного закону може бути викликано багатьма факторами, зокрема, загальним дефіцитом юридичного професіоналізму органу, який видає законодавчий

акт. Це питання стало як ніколи актуальним для України (в тому числі і в час існування УРСР) наприкінці 80-х – початку 90-х років ХХ століття, коли до різкого зниження й без того невисокого рівня якості законодавства призвели суперечливість, непослідовність і неясність багатьох положень нових правових актів, які утруднили розуміння й реалізацію законодавства. Рівень актуальності цього питання не знизився і у наш час.

Існує єдина думка, що вдосконалювання правового регулювання повинне забезпечуватися не за рахунок збільшення кількості прийнятих за той або інший період актів, а шляхом підвищення якості рішень, їх належного правового оформлення, і на цій основі – їхньої ефективності, тобто не шляхом екстенсивного, а шляхом інтенсивного розвитку.

Термін «якість» взагалі асоціюється як економічна категорія, наприклад, якість товарів, або соціальна – якість життя. Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає якість як внутрішню визначеність явища, яка становить специфіку, що відрізняє його від усіх інших; ступінь вартості, цінності, придатності чого небудь для його використання за призначенням; та чи інша характерна ознака, властивість, риса кого, чого-небудь [1, с. 1647]. Інтерпретуючи це визначення до нормативно-правових актів В. Косович дає наступне визначення: «якість нормативно-правових актів – їх визначальна риса та властивість виражатися у відповідності нормативно закріплених правил поведінки аксіологічним установкам суспільства [2, с. 23]. При цьому Н. М. Оніщенко виділяє два компоненти якості законодавства – соціальний, пов'язаний зі змістом права, і юридичний, пов'язаний із його формою [3].

Якість законодавства – поняття збірне, багатокomпонентне. До аналізу, обґрунтуванню цього поняття, співвідношення його з ефективністю права звертались у своїх дослідженнях фундатори національного права: Н. М. Оніщенко [3-4], О. М. Мельник [5], П. М. Рабінович [6], В. В. Сташис [5] та ін. Параметри якості, що відображають різні характеристики законодавства – змістовні, регулятивні, системні, техніко-юридичні, стилістичні й ін., працюють лише в єдності. Неврахування у змісті нормативно-правового акта всіх сторін і тенденцій регульованих відносин так само збиткове, як і неадекватність використовуваних методів регулювання, юридичних формул і термінів. У рівній мірі якість нормативно-правового акта залежить і від того, як він реалізований у наявну правову систему, наскільки враховані ним не тільки існуючі, але й перспективні умови функціонування. Отже, якість законодавства може бути визначена як потенційна можливість вираженого в ньому правового регулювання досягти бажаних змін у регулюванні суспільних відносин.

Говорячи про змістовний аспект якості законодавства, треба зазначити, що досконалість відповідного правового регулювання залежить, насамперед, від адекватності політики назрілим потребам суспільного розвитку. Але оптимальна політика, як частина необхідної й провідної передумови якості

законодавства, не є гарантією досконалості цього законодавства. Навіть при ідеальній політиці не можна виключити прийняття окремих помилкових або невдалих організаційних й інших конкретних управлінських рішень, реалізація яких опосередковується правовими засобами. Важливим тут є співвідношення якості законодавства й правореалізаційної діяльності як двох факторів ефективності законодавства.

Проте, існує небезпека перебільшення ролі організаційної діяльності щодо забезпечення реалізації закріплених у юридичних актах законодавчих положень. З цих позицій недостатню ефективність того або іншого закріпленого в правовій формі рішення, а отже і відповідальність за ефективність неякісного закону необґрунтовано переноситься на рахунок виконавців.

Аналіз вищеназваних праць дозволяє зробити висновок, що на якість законодавчого акта, і, як слідство, на ефективність правового регулювання суспільних відносин впливають багато факторів, які в тій чи іншій мірі також впливають на процес правореалізації.

Таким чином, підвищити якість законодавчого акта представляється можливим при дотриманні наступних умов:

- обґрунтування необхідності розробки проекту закону повинно містити перелік конкретних цілей, що мають бути виконані із прийняттям документа;
- під кожен конкретну мету, переслідувану проектом, повинно визначатися коло проблем, що підлягають вирішенню;
- кожна конкретна мета повинна бути забезпечена досить докладним юридичним нормативним регулюванням (постійними правилами поведінки), що охоплює всі суспільні відносини, упорядкування яких необхідно для досягнення поставленої мети;
- встановлювані в проекті правила поведінки мають бути погоджені із цілями, закріпленими в чинному законодавстві, і не повинні створювати антистимулів стосовно даним цілям;
- правила поведінки мають формулюватися шляхом визначення прав та обов'язків суб'єктів регульованих відносин із визначенням конкретних меж юридичної відповідальності за порушення встановлюваних правил;
- нормативне регулювання повинно поставити суб'єктів регламентованих відносин в такі умови, за яких їхні реальні інтереси співпадають з державними інтересами і забезпечується їхня позитивна зацікавленість в реалізації правил поведінки;
- приписи декларативного характеру мають відображатися виключно в преамбулі та заключній частині проектів. Основний текст проекту повинен мати юридично-зобов'язальний характер.

Також якість законодавчих актів визначають саме ефективність правореалізації та рівень правосвідомості й правової культури. При цьому, на зниження рівня ефективності права впливають багато проблем і

особливостей правореалізації законодавства (і не тільки пов'язаних з якістю нормативних актів), а також особливості правосвідомості й правової культури. Тому велику роботу необхідно провести й у сфері підвищення правової культури й правосвідомості усіх членів суспільства, підвищити рівень правових знань, насамперед, тих, хто здійснює правотворчу діяльність.

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ, 2007. 1728 с.

2. Косович В. Якість нормативно-правових актів України: загальнотеоретична характеристика. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2012. Випуск 55. С. 20–27.

3. Оніщенко Н. Гармонізація правової системи України: основні напрями та тенденції. *Юридична газета*. №18/78 від 28.09.2006.

4. Оніщенко Н. М. Проблеми ефективності законодавства та сучасний розвиток. *Віче*. 2007. № 12. С. 3–6.

5. Мельник О. М. Правове регулювання та шляхи підвищення його ефективності. Автореф. дис...канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.01. Київ, 2004. 24 с.

6. Рабінович П. М. Ефективність юридичних гарантій законності: до методики їх виявлення. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 1 (60). С. 16–20.

7. Сташис В. В. Вибрані праці (укр.); [укад.: В. Я. Тацій, В. І. Борисов, Д. М. Демидова ; відп. ред. В. Я. Тацій]. Харків: Право, 2015. 1184 с.

Кирило Степаненко

кандидат юридичних наук, доцент
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЖІНОК ТА ДІТЕЙ В ПЕРІОД ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Початок ХХІ століття характеризується збільшенням випадків військових конфліктів із застосуванням різного виду зброї, що призводить до масового порушення прав людини. Безпрецедентним є порушення принципів і норм міжнародного права Росією, яка веде агресивну війну з 2014 року відносно України. Зростання жертв в умовах збройних конфліктів серед мирного населення вимагає відповідного реагування з боку міжнародного співтовариства для забезпечення безпеки цивільного населення в рамках міжнародного права збройних конфліктів [1, с. 166].

Міжнародно-правові стандарти захисту прав жінок та дітей в період збройних конфліктів зосереджені в Женевських конвенцій 1949 року; Додатковому протоколі до ЖК, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру 1977 року (Протокол 2); Додатковому